

УДК 631.164.23

ОДНОРОГ Максим Анатолійович,

кандидат економічних наук

ДЕЯКІ ПІДХОДИ В УПРАВЛІННІ ІНВЕСТИЦІЯМИ В АПК

У статті проведений аналіз деяких підходів в управлінні інвестиціями в АПК. Визначено роль держави в забезпеченні інвестиційного розвитку АПК. Обґрунтовано методіку комплексної оцінки механізму управління інвестиціями щодо забезпечення інвестиційного розвитку АПК. Проаналізовано основні методологічні напрями, що дозволяють визначити механізми забезпечення інвестиційного розвитку. Розроблено алгоритм оцінки розроблених заходів з підтримки АПК.

Ключові слова: *інвестиції, управління, агропромисловий комплекс, підходи*

The article analyzes some approaches to managing investments in agriculture. The role of the state in providing investment agricultural development. The technique of integrated assessment mechanism to provide investment management investment agricultural development. The basic methodological directions to determine the mechanisms of the investment. The algorithm developed evaluation activities to support agribusiness.

Key words: *investment, management, agriculture, approaches.*

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями. В сучасних умовах управління інвестиційною діяльністю є найважливішим елементом загальної системи управління. На підприємствах зміни в управлінні інвестиційним процесом обумовлюють ситуацію, коли кожний інвестор повинен сам ухвалювати рішення про доцільність і ефективність тих чи інших інвестицій. Для цього він повинен бути озброєний системою різноманітних прийомів і методів для вибору найкращого рішення.

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідження різноманітних аспектів теорії та практики інвестицій, управління інвестиціями в АПК, що мають важливе значення для забезпечення ефективності вкладення капіталу, досліджували як зарубіжні вчені Колеман Д., Фуллер Б., Херстейн Р., Джоргенсон Д., Крелле В., Лернер Д., Мегінсон В., Ромер П., Шмідт Р., Солоу Р., так і вітчизняні І. Т. Балабанов, І. О. Бланк, В. П. Горьовий, С. О. Гуткевич, А. А. Задоя, О. В. Захарчук, М. І. Кісіль, М. Ю. Коденська, В. Г. Чабан, І. В. Ліпсіц, І. І. Лукінов, П. І. Юхименко, Г. М. Підлісецький, М. М. Кропивко, П. Т. Саблук та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на велику кількість наукових праць і досягнень у теорії та практиці, присвячених управлінню інвестиціями, є частина питань, які залишаються постійним об'єктом дискусій, і в цілому наукову розробленість цієї проблеми ще не можна визначити вичерпною.

Мета статті. Дослідити сутність і особливості підходів в управлінні інвестиціями в АПК.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням одержаних результатів. Інвестиції є найважливішим чинником, що визначає

темпи економічного розвитку агропромислового виробництва. Вони виступають в якості матеріальної основи розширеного відтворення в АПК, фінансового джерела інновацій. Скорочення надходжень інвестицій нижче допустимого рівня веде до зносу і руйнування матеріально-технічної бази сільськогосподарських товаровиробників. Це, в свою чергу, викликає падіння темпів економічного розвитку, а потім і зниження обсягів виробництва продукції, зменшення її конкурентоспроможності.

Розвиток ринкової економіки і необхідність конкурентної боротьби вітчизняних аграріїв із зарубіжними виробниками сільськогосподарської продукції помітно загострили проблеми оновлення виробництва та економічного зростання АПК. Нестабільність його центральній сфері – сільського господарства робить значну частину продукції галузі неконкурентоспроможною і збитковою навіть на внутрішньому ринку. Важливою умовою ефективного та сталого розвитку економіки будь-якої галузі народного господарства є наявність необхідних обсягів інвестицій.

Незважаючи на істотні відмінності у визначеннях виділяються їх загальні характерні риси, а саме:

- інвестиції є необхідною умовою економічного розвитку;
- вони припускають витрачання ресурсів та отримання ефекту;
- можливість отримання ефекту носить імовірнісний, ризиковий характер;
- між витрачанням ресурсів та ефективністю існує певний (як правило, довгостроковий) часовий період.

Економічна сутність інвестицій являє собою вкладення капіталу у всіх його формах в різні об'єкти господарської діяльності підприємства з метою отримання прибутку, а також іншого економічного або позаекономічного ефекту, досягнення якого базується на ринкових принципах і пов'язане з факторами часу, ризику і ліквідності.

При цьому під інвестиційною діяльністю розуміється її внутрішній зміст, що виражається у взаємозв'язку всіх різноманітних властивостей і відносин, що виявляються при вкладенні коштів у різні сфери, зокрема, у новостворювані і модернізовані виробничі і невиробничі основні та оборотні кошти, цінні папери, цільові грошові вклади, науково-технічні розробки і готову науково-технічну продукцію, майнові права та права на інтелектуальну власність, торгові бренди, об'єкти і засоби забезпечення екологічної безпеки і т.п.

Зміст інвестиційної діяльності проявляється в єдності всіх складових її елементів, властивостей, внутрішніх процесів, зв'язків, суперечностей і тенденцій і являє собою сукупність заходів економічного, фінансового, комерційного та організаційного характеру, здійснюваних учасниками інвестиційного процесу з метою вишукування необхідних інвестиційних ресурсів, раціонального формування їх структури, вибору найбільш ефективних об'єктів для інвестування, а також розробки збалансованої інвестиційної програми (інвестиційного портфеля) і забезпечення її реалізації.

Інвестиційна діяльність як специфічний вид діяльності підприємств АПК має такі особливості:

- є складовою частиною загальної економічної стратегії її підприємницької діяльності. Основні завдання економічного розвитку підприємства

Теорія та механізм регулювання регіональної економіки

- вимагають розширення обсягу або оновлення складу його активів, що досягається в процесі різних форм інвестиційної діяльності;
- характеризується істотною нерівномірністю масштабів по окремих періодах. Циклічність цієї діяльності визначається рядом умов: необхідністю попереднього накопичення фінансових коштів для початку реалізації окремих великих інвестиційних проектів; використанням сприятливих зовнішніх умов здійснення інвестування; поступовістю формування внутрішніх умов для істотних «інвестиційних ривків»;
 - дає віддачу через тимчасовий тривалий період. В процесі інвестиційної діяльності витрати підприємства агропромислового комплексу носять довготривалий характер, в результаті чого, як правило, між етапом здійснення витрат і етапом отримання інвестиційного прибутку проходить досить багато часу. Величина цього періоду залежить від форми перебігу інвестиційного процесу, здійснюваного підприємством: послідовний, паралельний та інтенсивний.
 - формує особливий самостійний вид грошових потоків підприємства. В основі аналізу інвестиційних проектів лежить потік, при якому надходження генеруються в рамках одного тимчасового періоду і мають місце в його кінці. Це пов'язано з принципами обліку, згідно з якими підводять підсумки, оцінюють фінансові результати тієї або іншої дії після закінчення звітного періоду;
 - є одним з основних критеріїв темпів економічного розвитку підприємства АПК. Для його характеристики використовуються показники обсягу валових і чистих інвестицій підприємства. Валові інвестиції – це загальний обсяг інвестованих коштів у певному періоді його діяльності, спрямовані на створення, розширення або оновлення основних виробничих ресурсів, приріст запасів товарно-матеріальних цінностей.
- Чисті інвестиції – сума валових інвестицій, зменшена на розмір амортизаційних відрахувань. Динаміка суми чистих інвестицій визначає характер економічного розвитку підприємства і потенціал формування його прибутку;
- є фінансовою базою для здійснення активної інноваційної діяльності. У сучасних умовах в конкурентній боротьбі підприємства АПК змушені підвищувати технічний і технологічний рівень виробництва продукції, удосконалювати механізм управління, забезпечувати зростання якості товарів, знижувати витрати виробництва і т.д. Конкуренція змушує підприємства займатися інноваційною діяльністю, що вимагає значних обсягів інвестиційних ресурсів.

Ефективним інструментом перспективного управління інвестиційною діяльністю агропромислового підприємства, підпорядкованого реалізації цілей загального його розвитку в умовах постійної зміни середовища функціонування, виступає інвестиційна стратегія.

Необхідною умовою, що визначає актуальність її розробки, є кардинальне перетворення напрямків операційної діяльності підприємства, пов'язане з новими підприємницькими можливостями. Реалізація таких цілей вимагає асортименту продукції, впровадження нових технологій, освоєння ефективних ринків збуту продукції і т.д. У цих умовах істотне зростання інвестиційної активності підприємства і диверсифікація форм його інвестиційної діяльності повинні носити прогнозований характер, що

забезпечується розробкою чітко сформульованої інвестиційної стратегії, що може бути направлена на управління інвестиційними проектами.

Управління інвестиційними проектами – це діяльність з планування, організації, координації та контролю протягом усього життєвого циклу проекту із застосуванням системи сучасних методів аналізу та оцінки при вкладенні коштів.

Головною метою в управлінні інвестиціями є забезпечення ефективної віддачі від вкладених коштів після реалізації проекту, отримання результатів відповідно до запланованих показників за складом і обсягом робіт, вартості, кількості, якості продукції, що випускається і потребам потенційних споживачів. Для здійснення поставленої мети нами пропонується комплексно-системний підхід в управлінні інвестиційними процесами, що включають в себе:

- формування організаційної структури управління інвестиційним проектом з урахуванням класифікаційного виду проекту, а також важливості наміченого результату проекту в інноваційній програмі розвитку обраного напрямку діяльності господарства [3, с.81-86];
- управління взаємозв'язком і впливом на проект ближнього і далекого оточення (інституційних установ і т. д.) [1, с. 102-107].

Процеси управління інвестиціями на стадіях ідентифікації, вибору інвестора повинні розглядати далеке оточення через експертний аналіз сприятливих і негативних факторів, а також з використанням науково-аналітичного підходу до вибору технології і класифікаційного виду проекту з урахуванням специфічних особливостей існуючого виробництва, його місця знаходження та природнокліматичної зони.

- процесо-орієнтоване планування інвестицій з використанням мережевого моделювання по оптимізації обсягу інвестицій, часу, виробничих ресурсів. Процесо-орієнтоване планування – це складання послідовності виконання робіт і заходів по реалізації проекту із зазначенням тимчасових термінів. Дане планування направлено на підвищення стабільності виконання процесу в цілому. Залежно від тривалості ми пропонуємо ранжувати процесо-орієнтоване планування інвестицій на:
 - короткострокове планування – тривалістю в розрахунковий період (декада, місяць, півріччя, рік);
 - середньострокове планування – на час життєвого циклу проекту;
 - довгострокове планування – на період реалізації програми, в рамках якої реалізується проект розвитку певного виду діяльності [2, с.56-64].

Планування інвестицій є основоположною функцією в діяльності з управління інвестиційними процесами з реалізації проекту в АПК. Дане планування має здійснюватися на кожному етапі життєвого циклу проекту, і структуруватися відповідно до поділу етапів життєвого циклу на стадії, що відображають логіку розвитку проекту від його початкових етапів до завершення робіт, що враховують періоди, пов'язані з оцінкою і контролем результатів проекту після реалізації кожної зі стадій етапу і після закінчення гарантійного терміну експлуатаційного періоду.

Для кожної стадії проекту розробляються календарні плани (графіки) інвестування з урахуванням графіків виконання робіт. Графіки включають в себе перелік намічених робіт, терміни проведення робіт, використовуваний інвестиційний ресурс. План реалізації проекту та пов'язані з ним графіки

інвестування етапів проекту повинні у разі необхідності переглядатися з урахуванням мінливих умов його виконання. Для цього необхідні інструменти контролю виконання запланованих показників. Нами пропонується використання методу освоєння обсягів, який дозволяє проаналізувати обсяг освоєння інвестицій та виконання проекту на поточний період, а також прогнозувати стан проекту та його фінансову складову на момент завершення проекту. Використавши даний метод для оцінки поточного стану реалізації проекту в АПК, ми пропонуємо при розрахунках показників даного методу дисконтувати вартість вихідних показників методу з урахуванням часу розглянутого періоду (планових обсягів, освоєних обсягів, фактичних затрат);

- управління ризиками інвестицій на кожному етапі життєвого циклу проекту з використанням методу дерева ризику, аналізу чутливості [4];
- зменшення інвестиційного ризику за рахунок впровадження методів управління якістю з використанням функціонально-вартісного аналізу (ФВА).

Якщо розглядати впровадження нових технологій, то вживаний метод ФВА може оптимізувати наші інвестиції за рахунок зменшення конструкторських-технологічних надмірностей по виробництву продукції. Організуючи поетапне інвестування та введення об'єктів виробничого значення, ми повинні орієнтувати результат інвестиційних проектів на заявлені потреби споживачів. Тільки в цьому випадку ми зможемо створити і підвищити попит на продукцію, а значить окупність і індекс прибутковості інвестиційних вкладень. В даному випадку для зниження браку низькоякісної продукції необхідно створення системи моніторингу якості продукції, що випускається після введення об'єктів інвестиційного проекту. Дана система, на наш погляд, повинна будуватися на 2 основних підходах:

1. Організація контролю на основі методу аналізу наслідків та причин відмов (аналізу продукції, процесів виробництва, бізнес-процесів) з виявленням бракованої продукції після реалізації інвестиційного проекту на стадії зберігання, транспортування, продажу, порушення технологічних режимів виробництва і діловодства.
2. Опитування потенційних споживачів і структурування функцій якості з використанням методу «Будинок якості». Дана методика дозволяє надалі зорієнтувати інвестиції на забезпечення заявлених потреб клієнтів, а також на поліпшення показників характеристики продукції в порівнянні з конкурентами.

Висновки та перспективи подальших наукових досліджень. Одним із заходів зниження поточних витрат при управлінні інвестиційними процесами на кожній стадії реалізації проекту є мінімізація ризиків та оптимізація ресурсів, їх збалансоване надходження, виходячи з умов, що змінилися і непередбачених факторів зовнішнього і внутрішнього оточення.

Базуючись на використанні міжнародного досвіду розвинених країн ЄС і США в частині мережевого планування та моделювання процесів управління в рамках різних методів пропонуємо впровадження деяких механізмів мережевого моделювання в управління оптимізацією інвестиційного ресурсу при реалізації проектів. Зокрема, пропонуємо використання мережевих моделей оптимізації фінансування робіт з реалізації проекту, що включають рівномірне фінансування етапів з урахуванням

обслуговування боргу від позикових коштів. Дана мережева модель може бути розроблена відповідно за коридорним графіком мережевої матриці в розрізі комплексів робіт і виконавців. Рівномірність фінансування робіт повинна проводитися з урахуванням збалансованого розподілу трудових кадрів відповідно з трудомісткістю виконуваних ними робіт.

Після закінчення реалізації інвестиційного проекту нами рекомендується проведення оцінки проекту за показниками ефективності інвестиційних вкладень: чистої приведеної вартості проекту, внутрішньої ставки дохідності, терміну окупності, індексом прибутковості інвестицій і порівняння фактичних показників з проектними. Дана оцінка оформляється заключенням про ефективність управління грошовими вкладеннями інвестиційного проекту.

Впровадження розглянутих економічних методів при управлінні інвестиційною діяльністю сільськогосподарської організації дозволять підвищити інвестиційну віддачу від вкладених коштів і в цілому фінансову стійкість організації.

Список використаних джерел та літератури :

1. Дишко І. Ю. Теоретичні підходи до процесу залучення прямих іноземних інвестицій / І. Ю. Дишко // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 5. – С. 102–107.
2. Коваль П. В. Управління економічним зростанням аграрних підприємств / П. В. Коваль // Економіка України. – 2012. – № 9. – С. 56–64.
3. Лаврук О. В. Мотиваційний механізм управління виробничими витратами сільськогосподарських підприємств / О. В. Лаврук // Економіка України. – 2011. – № 2. – С. 81–86.
4. Любушин Н. П. Использование зарубежного опыта в комплексной оценке финансового положения организации для антикризисного управления / Н.П. Любушин, Т.И. Безбородова // Экономический анализ: теория и практика. – 2004. – № 11 (26).

УДК 657

ЗДРЕНИК В.С.,

кандидат економічних наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА

У статті науково обґрунтовано значення інвестиційної стратегії та досліджено сутність поняття «інвестиційна стратегія підприємства». Розглянуто основні аспекти та способи реалізації інвестиційної стратегії, які ґрунтуються на основі принципів інвестиційної стратегії. Проаналізовано особливості розробки інвестиційної стратегії підприємства, що дає можливість раціонально використовувати та управляти інвестиційними